

IRÁNYMUTATÁSOK A HOZZÁFÉRHETŐ INFORMÁCIÓÉRT

**IKT AZ INFORMÁCIÓHOZ VALÓ
HOZZÁFÉRÉSHEZ A TANULÁS SORÁN (ICT4IAL)**

Európai Ügynökség a Sajátos Nevelési Igényű Tanulókért és az Inkluzív Oktatásért, 2015

© European Agency for Special Needs and Inclusive Education, 2015. *Iránymutatások a hozzáférhető információért. IKT az információhoz való hozzáféréshez a tanulás során (ICT4IAL)*. Jelen dokumentum a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 nemzetközi licenc keretében engedélyezett nyitott oktatási segédanyag. A licenc megtekintéséhez keresse fel a <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/> honlapot, vagy pedig írjon levelet a Creative Commons-nak a következő postacímre: PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Kiadó: Marcella Turner-Cmucha, Európai Ügynökség a Sajátos Nevelési Igényű Tanulókért és az Inkluzív Oktatásért.

E projektet az Európai Bizottság támogatása tette lehetővé. A kiadvány kizárólag a szerző nézeteit tükrözi, és a Bizottság nem felelős az e dokumentumban foglalt információ bármilyen felhasználásáért.

Az „IKT az információhoz való hozzáféréshez a tanulás során” elnevezésű projekt az oktatást és az IKT közösségeket képviselő alábbi európai és nemzetközi partnerek multidiszciplináris hálózata:

[DAISY Consortium](#)

[European Agency for Special Needs and Inclusive Education](#)

[European Schoolnet](#)

[Global Initiative for Inclusive ICTs](#)

[International Association of Universities](#)

[United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization](#)

Az IKT az információhoz való hozzáféréshez a tanulás során projekt partnerei ezennel köszönetüket fejezik ki mindazoknak, akik hozzájárultak a projekthez, különösen a partner tanácsadói csoportnak, az iránymutatások kidolgozásáért felelős műhely szakembereinek, és azoknak, akik véleményezték az iránymutatásokat. A közreműködők teljes listája az ICT4IAL honlap [Köszönetnyilvánítás](#) füle alatt érhető el.

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó.....	5
Bevezetés és indoklás az iránymutatásokhoz	7
Mit értünk „hozzáférhető információ” alatt?	8
Kinek szólnak ezek az iránymutatások?	10
Milyen támogatás nyújtható az iránymutatások által?	10
1. lépés: A különböző információ típusok hozzáférhetővé tétele	14
1. szakasz: Tegye szövegét hozzáférhetővé	14
1.1. Hogyan tegyük hozzáférhetővé a szöveges információkat.....	15
1.2. Források a szöveges információ hozzáférhetővé tételéhez	16
2. szakasz: Tegye képeit hozzáférhetővé.....	18
2.1. Hogyan tegyük hozzáférhetővé a képes információkat	18
2.2. Segédanyagok a képes információ hozzáférhetővé tételéhez	18
3. szakasz: Hanganyagok hozzáférhetővé tétele.....	19
3.1. Hogyan tegyük hozzáférhetővé a hangalapú információkat.....	19
3.2. Segédanyagok a hangalapú információ hozzáférhetővé tételéhez	19
4. szakasz: Videók hozzáférhetővé tétele	21
4.1. Hogyan tegyük hozzáférhetővé a videó médiákat.....	21
4.2. Segédanyagok videó médiái hozzáférhetővé tételéhez	21
2. lépés: A médiák hozzáférhető módon történő eljuttatása a felhasználókhoz	23
1. szakasz: Elektronikus dokumentumok hozzáférhetővé tétele.....	23
1.1. Hogyan tegyük hozzáférhetővé az elektronikus dokumentumokat ...	23
1.2. Segédanyagok az elektronikus dokumentumok hozzáférhetővé tételéhez	24
2. szakasz: Az online források hozzáférhetővé tétele	26
2.1. Hogyan tegyük hozzáférhetővé az online forrásokat	26
2.2. Segédanyagok az online erőforrások hozzáférhetővé tételéhez	28
3. szakasz: A nyomtatott tartalmak hozzáférhetővé tétele.....	30
3.1. Hogyan tegyük hozzáférhetővé a nyomtatott anyagokat	30
3.2. Segédanyagok a nyomtatott anyagok hozzáférhetővé tételéhez	30

Az iránymutatások alkalmazása különböző médiák és specifikus formátumok esetében.....	31
Diavetítések és prezentációk.....	31
1. lépés:.....	31
2. lépés:.....	32
Online vagy e-learning eszközök	33
1. lépés:.....	33
2. lépés:.....	33
PDF dokumentumok	35
1. lépés:.....	35
2. lépés:.....	35
Szójegyzék.....	36
Kulcsfontosságú kifejezések.....	36

ELŐSZÓ

Az Iránymutatások a hozzáférhető információért egy [nyitott oktatási segédanyag](#) (OER), mely támogatja az információk általánosságban és különösképpen az oktatás részére történő hozzáférhetővé tételét. Ezen iránymutatásoknak nem célja, hogy a hozzáférhetőséggel kapcsolatosan elérhető valamennyi információt feltüntessék, vagy e terület minden szempontját lefedjék, hanem arra törekszenek, hogy összefoglalják és kapcsolatot teremtsenek olyan hasznos források felé, melyek segédanyagként szolgálhatnak az [információs és kommunikációs technológiáktól](#) (IKT) eltérő területeken dolgozó szakemberei számára.

Az iránymutatások kidolgozásának célja az oktatás területén tevékenykedő gyakorlati szakemberek és szervezetek munkájának támogatása, hogy valamennyi azt igénylő tanuló számára hozzáférhetővé, illetve hozzáférhetőbbé tegyék az információkat. A hozzáférhető információ létrehozására irányuló folyamat egyetemes. Éppen ezért ezek az iránymutatások útmutatóként szolgálnak mindazon személyek vagy szervezetek számára, akik különböző formátumban elérhető, hozzáférhető információkat kívánnak létrehozni.

Az iránymutatások kidolgozását egyértelműen alátámasztják mind az európai, mind pedig a nemzetközi szakpolitikák, melyek az információhoz való hozzáférésre emberi jogként tekintenek. Az [ICT4IAL projekt webhelyén](#) megtalálható ezen kulcsfontosságú szakpolitikák összefoglalója.

Az iránymutatások a következőket foglalják magukban:

- általános bevezető, a főbb kifejezések, a célcsoport és az Iránymutatások alkalmazási körének ismertetése;
- az információ és a tömegtájékoztatási eszközök hozzáférhetővé tételének lépései, beleértve az ajánlásokat és a megfelelő forrásokat is;
- példák hozzáférhetőségi ellenőrzőlista formátumokra; és
- egy átfogó [szójegyzék](#), mely tartalmazza a lényeges kifejezések meghatározását.

Az iránymutatások két egymásra épülő cselekvési lépést is tartalmaznak. A különböző információ típusok hozzáférhetővé tételével kapcsolatos 1. lépés iránymutatásainak követésével a 2. lépés könnyebbé válik, ugyanis a hozzáférhető információk már elérhetőek lesznek a különböző médiákon való használathoz.

Az iránymutatások útmutatásul szolgálnak arra vonatkozóan, hogy milyen lépéseket kell tenni, illetve milyen erőforrásokat kell nyújtani a mélyrehatóbb tájékoztatás érdekében.

Az iránymutatások nyitott oktatási segédanyagként jöttek létre abból a célból, hogy különféle kontextusokban és technológiai fejlesztésekben alkalmazhatóak, illetve a használat által bővíthetőek legyenek.

Az iránymutatások valamennyi fejezetében hivatkozásokat talál majd a szójegyzékben meghatározott vagy ismertetett egy-egy kulcsszóhoz, vagy pedig külső forrásokhoz.

Ezek az iránymutatások az [IKT az információhoz való hozzáféréshez a tanulás során](#) (ICT4IAL) projekt keretében kerültek kidolgozásra, melyet az [Európai Bizottság Egész életen át tartó tanulás programja](#) finanszírozott.

BEVEZETÉS ÉS INDOKLÁS AZ IRÁNYMUTATÁSOKHOZ

A technológiai innováció korában bárki lehet olyan információ szerzője, amely az oktatást szolgálja, ugyanakkor nem kell mindenkinek szakértőnek lennie az információ hozzáférhetővé tételében. Azonban azzal mindenkinek tisztában kell lennie, hogy az [információ](#), attól függően, hogy milyen formában van rendelkezésre bocsájtva, bizonyos felhasználók számára esetleg elérhetetlen lehet.

Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) közlése szerint:

- Több mint egymilliárd ember, azaz a Föld lakosságának mintegy 15%-a küzd valamilyen fogyatékossgal.
- Mintegy 110-190 millió felnőtt küszködik jelentős életviteli nehézséggel.
- A fogyatékossgal élők aránya egyre növekszik, aminek okai többek között a lakosság elöregedése és a krónikus megbetegedések előfordulásának emelkedése ([WHO, 2014](#)).

A világ lakossága mintegy 15%-ának nincs hozzáférése az információhoz, hacsak nem teszik azt számukra hozzáférhetővé.

Az iránymutatások keretében használt [„fogyatékossgal élő és/vagy sajátos nevelési igényű tanulók”](#) kifejezés azon potenciális célcsoportot jelöli, amely számára hasznos lehet az [információ](#) hozzáférhetőbbé tétele. Ez a megfogalmazás összhangban van az [ENSZ A Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló Egyezménye](#) – UNCRPD (2006) és az [ICT4IAL projekt partnerei](#) között kötött megállapodások terminológiájával, ugyanis a „sajátos nevelési igényű” kifejezés gyakran a további igényekkel rendelkező tanulók egy szélesebb körére utal, nem csak az UNCRPD által meghatározott fogyatékossgal élőkre.

Technológiai szempontból mára rengeteg ember képes információt létrehozni, és azt megosztani. Ráadásul számtalan erőforrás áll ezeknek a szerzőknek a rendelkezésére, melyek segítségével megtanulhatják, hogyan hozzanak létre olyan dokumentumokat, melyek nem gátolják meg senki számára az azokhoz való hozzáférést, illetve azok használatát. Mindez nem azt jelenti, hogy minden információ szerzőjének szakértőnek kell lennie az információ valamennyi fogyatékossgai formával és/vagy sajátos nevelési igénnyel rendelkező személy részére történő hozzáférhetővé tétele terén, hanem inkább azt, hogy valamennyi szerzőnek törekednie kell az elérhető információ minimumkövetelményeinek eleget tenni, ami valamennyi felhasználó számára egyaránt hasznos.

Roppant fontos az általános információ – és különösen az oktatási célú információ – minden felhasználó számára elérhető formában történő rendelkezésre bocsájtása. Nem hozzáférhető információ szolgáltatása által [további akadályok hárulnak](#) a fogyatékossgal élő és/vagy sajátos nevelési igényű tanulók elé. A nem hozzáférhető információ nem segíti ezeket a

személyeket a lehető legjobban, továbbá megvonja tőlük az ismeretmegosztásban való részvételt.

Mindezt szem előtt tartva az [IKT az információhoz való hozzáféréshez a tanulás során](#) projekt kidolgozott egy iránymutatás-csomagot, hogy ezzel is segítse a gyakorlati szakembereket a hozzáférhető tananyagok létrehozásában.

Ezek az iránymutatások, mint [nyitott oktatási segédanyagok](#) (OER) – melyek szabadon felhasználhatóak és adaptálhatóak –, könnyű és egyszerű gyakorlati útmutatást kívánnak nyújtani a szerzők számára abban, hogy azok hozzáférhető [média](#) útján megosztható, [hozzáférhető információkat](#) hozzanak létre. Az iránymutatások valamennyi létrehozott információtípusra érvényesek, azonban különösen a fogyatékossgal élő és/vagy sajátos nevelési igényű tanulók számára nyújtanak előnyöket az oktatást szolgáló információk esetében való alkalmazásukkal.

Az információ hozzáférhetővé tétele azonban nem csak a fogyatékossgal élő és/vagy sajátos nevelési igényű tanulók számára hasznos, hanem valamennyi tanuló előnyére szolgál. Éppen ezért az iránymutatások átfogó megközelítésűek, és nem külön-külön foglalkoznak az egyes fogyatékossgokkal.

Mit értünk „hozzáférhető információ” alatt?

Az iránymutatásokban a „[hozzáférhetőséget](#)” az ENSZ A Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló Egyezménye [9. cikke](#) szerinti értelmezésben használjuk:

... (a részes államok) megfelelő intézkedéseket tesznek, hogy másokkal azonos alapon biztosítsák a fogyatékossgal élő személyek számára a fizikai környezethez, a közlekedéshez, az információhoz és kommunikációhoz, beleértve [az információs és kommunikációs technológiákat](#) és rendszereket, valamint más, nyilvánosan hozzáférhető vagy rendelkezésre álló lehetőségekhez és szolgáltatásokhoz való hozzáférést, mind városi, mind vidéki területeken ([Egyesült Nemzetek Szervezete, 2006, 8. old.](#)).

Ez egy tágabb fogalom, mely számos környezeti és fizikai tényezőt magában foglal. Az iránymutatások e meghatározás egy területére összpontosítanak, ez pedig az információ elérhetősége.

Az iránymutatások keretében az [információ](#) egy bizonyos témával kapcsolatban közölt üzenetet vagy adatot jelent. Nevezetesen, ezeknek az iránymutatásoknak a célja üzenetek megosztása, ami a tanulók tájékoztatását és a tudásépítést szolgálja az oktatási környezetben.

Az iránymutatásokban megjelenő különböző információtípusok lehetnek szövegek, képek, hanganyagok vagy videofelvételek. Ezek az információtípusok megoszthatók vagy átadhatók különféle médiacsatornákon, mint például [elektronikus](#) dokumentumok, online források, videók és nyomtatott anyagok formájában.

Ezek a médiacsatornák általában egyszerre többféle információtypust is tartalmaznak.

A médiacsatornák tekintetében az iránymutatások figyelembe veszik, hogy milyen módon történik az információ egy bizonyos [formátumba](#) való átalakítása vagy becsomagolása – (például) szövegszerkesztő programok segítségével –, valamint a felhasználó számára való átadása.

Az oktatásban ez az alábbi tartalomtípusokra vonatkozik (a teljesség igénye nélkül):

- Tananyagok
- Kurzusok tartalma
- Kurzus leírások
- Regisztrációs információk és rendszerek
- Kutatási anyagok
- Egyetemi és könyvtári honlapok
- Katalógusok és tudástárak
- [e-learning](#) szoftver és tanulási felületek.

[Hozzáférhető információ](#) alatt olyan formátumokban rendelkezésre bocsájtott információt értünk, mely a tartalmakhoz valamennyi tanuló számára „másokkal azonos alapon” történő hozzáférést tesz lehetővé ([UNCRPD](#)). A hozzáférhető információ lehetőleg olyan információ, mely:

- lehetővé teszi valamennyi felhasználó és tanuló számára a tartalomban való könnyű eligazodást, és
- hatékonyan felfogható és megérthető különféle érzékelési csatornák, így a látás és/vagy hallás és/vagy tapintás által.

A hozzáférhetőség nem ugyanaz, mint a [használhatóság](#). A hozzáférhetőség a fogyatékkal élő és/vagy sajátos nevelési igényű személyek részére a hozzáférés másokkal azonos alapon történő biztosításáról szól. A

[használhatóság](#) a hatékony, eredményes és kielégítő felhasználói élmény nyújtásáról szól.

Az információ valamennyi felhasználó vagy tanuló számára nyújtott 100%-os elérhetősége nehezen megvalósítható ideál. Ugyanakkor a [technológia](#) lehetővé teszi számunkra, hogy olyan módon hozzunk létre és osszunk meg információkat, hogy a felhasználók képesek legyenek a tartalmakat adaptálni, ami azt jelenti, hogy saját igényeik szerint módosíthatják az adott tartalmakat.

Jelen dokumentumban számos, hozzáférhetőséggel kapcsolatos további kifejezés jelenik meg. Valamennyi lényeges kifejezés meghatározása megtalálható a [szójegyzékben](#).

Kinek szólnak ezek az iránymutatások?

Az iránymutatások célközönségéhez tartozik bármely személy vagy szervezet, mely egy adott oktatási környezetben információt hoz létre, tesz közzé, terjeszt és/vagy használ. A teljesség igénye nélkül ide sorolhatók az olyan [információszoigáltatók](#), mint:

- iskolai dolgozók
- könyvtárosok
- egyetemi dolgozók
- kommunikációs tisztviselők
- kiadók
- segítségnyújtó csoportok és civil szervezetek.

Fontos megjegyezni, hogy habár egy egyéni szerző vagy információszoigáltató számos lépést kezdeményezhet a hozzáférhetőség javítására, az általános tájékoztatás és különösen az oktatást szolgáló, hozzáférhető információszoigáltatás egy tágabb érdekcsoport bevonását teheti szükségessé, például:

- olyan iskolai és egyetemi döntéshozók, akik támogatják a hozzáférhető megközelítésmódokat, és akik rendelkeznek a hozzáférhetőséggel kapcsolatos elfogadott politikákkal;
- a hozzáférhető információ megosztását lehetővé tevő, hozzáférhető internetes felületek, eszközök, oldalak és adattárak kialakításáért felelős informatikusok és számítástechnikai (IT) szakemberek.

Ezen iránymutatások azokra a lehetőségekre összpontosítanak, amelyek az e területen szakértelemmel nem rendelkező gyakorlati szakemberek rendelkezésére állnak, hogy munkájukból kifolyólag hozzáférhető információkat tudjanak létrehozni. A [Hozzáférhető információ nyújtása az egész életen át tartó tanulás számára](#) című projekt szervezetek számára tartalmaz ajánlásokat arra vonatkozóan, hogy szervezeti szinten hogyan támogassák a hozzáférhető információszoigáltatást.

Milyen támogatás nyújtható az iránymutatások által?

Az iránymutatások tartalomtól és kontextustól függetlenül kívánnak konkrét példákat bemutatni arra, hogyan alkalmazhatóak a különböző tanulási helyzetekben.

Az iránymutatások az információ hozzáférhetőségének különböző szintjeit azonosítják, kezdve a könnyű útmutatásoktól a szakmai szintű útmutatásokig, továbbá az IKT és a hozzáférhetőség terén tapasztalattal rendelkező szakemberek számára is tartalmaznak iránymutatásokat. Egy átlagos IT felhasználó számos lépést tehet egy bizonyos hozzáférhetőségi szint elérése céljából. Mindazonáltal, bizonyos tartalmak – mint például e-könyvek és interaktív tananyagok – létrehozása sokkal kifinomultabb szoftverek

igénybevételét teszi szükségessé, mint amelyekhez egy átlagos felhasználónak hozzáférése lehet. Ezek az iránymutatások azokra a lépésekre összpontosítanak, melyeket a gyakorlati szakemberek tehetnek a tananyagnak a lehető leghozzáférhetőbbé tétele érdekében.

Ezek az [iránymutatások](#) önálló dokumentumként vagy [nyitott oktatási segédanyagként](#) egyaránt elérhetőek, ez utóbbi pedig lehetővé teszi a különböző információk és médiák közötti információkeresést. A nyitott oktatási segédanyagként működő iránymutatásokat a felhasználók szabadon igazíthatják saját környezetükhöz, továbbá megjegyzéseket fűzhetnek hozzá, és akár ki is egészíthetik őket.

Az irányelvek egy sor feltételezésen alapulnak:

- Az információk hozzáférhetőségének elérésére irányuló általános lépések egyetemes érvényűek. Éppen ezért az iránymutatások általánosságban vonatkoznak az információra, és különösen a tanulást szolgáló információra.
- Az iránymutatások átfogó megközelítésűek, azaz nem konkrét fogyatékosokra vagy sajátos nevelési igényekre koncentrálnak.
- A tartalom hozzáférhetőségével kapcsolatos kihívások nagymértékben változhatnak a tartalom szerkezeti felépítésének függvényében. Például egy átlagos bestseller könyv szerkezeti szempontból kevésbé bonyolultabb, mint egy oktatási célú/tudományos anyag.
- A tananyagok hozzáférhetősége sajátos kihívásokat jelent, ilyen például a tanuló és a tartalom közötti interaktivitás, az űrlapok kitöltése vagy a képletek használata, amelyekre a technológia jelenleg még nem nyújt kézenfekvő megoldásokat az IKT-ban nem jártas személyek számára.
- Bizonyos esetekben nem elégséges a hozzáférhető információ szolgáltatása. Számos fogyatékossgal élő és/vagy sajátos nevelési igényű személy és tanuló igényel hozzáférést a [támogató technológiákhoz](#). A támogató eszközök használata nem válik fölöslegessé az információk hozzáférhetővé tételével, hanem inkább kiegészíti azokat.
- Az információszolgáltatóknak – legyen szó általános vagy tanulást szolgáló információról – nem szükséges szakembereknek lenniük a hozzáférhetőség terén ahhoz, hogy elérjék az információ minimális hozzáférhetőségi szintjét.
- Az iránymutatások nem ölelik fel a hozzáférhető információ létrehozásának minden lépését, illetve nem helyettesítenek egyéb, meglévő forrásokat sem. Az iránymutatások gondosan összegyűjtött és érvényesített kiindulópontot képeznek olyan hozzáférhető információ létrehozásához, mely elvezet részletesebb forrásokhoz, mint például leírásokhoz, oktatóanyagokhoz vagy szabványokhoz.
- Az iránymutatásokra nem statikus erőforrásként kell tekinteni; azok különféle kontextusokhoz, technológiai fejlesztésekhez hozzáigazíthatók,

és a használat során bővíthetők (például adaptálhatók jobbról balra haladó szövegekre is).

- Az iránymutatások lehetővé teszik az új, hozzáférhető tartalmak létrehozását, valamint a már meglévő anyagok felülvizsgálását.
- Jelenleg a technológia egy átmeneti korszakát éljük, legalábbis ami a hozzáférhető információ létrehozását, terjesztését és olvasását illeti. A szoftverek segítségével a legtöbb tartalom hozzáférhető formában is létrehozható. Ugyanakkor az új technológiák, mint például az e-könyvek, játékok vagy mobilalkalmazások esetében nem mindig áll az átlagos felhasználók rendelkezésére megfelelő szoftver. Éppen ezért jelenleg korlátozott, hogy az átlagos felhasználók mit hozhatnak létre úgy, hogy az hozzáférhető is legyen.
- Tekintettel a hozzáférhető információk átlagos szoftverekkel történő létrehozásának korlátaira, vannak olyan tevékenységek, melyeket ki lehet szervezni harmadik feleknek, így például IT szakembereknek vagy webfejlesztőknek. Ezek az iránymutatások hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a beszerzési eljárásokban ezek a követelmények szerepeljenek a feltételek között.

Az iránymutatások két cselekvési lépésen alapszanak:

1. lépés: leírja, hogy szöveg, képek vagy hanganyag segítségével hogyan hozható létre hozzáférhető információ.

2. lépés: leírja, hogyan tehetőek a médiák – például elektronikus dokumentumok, online források vagy nyomtatott anyagok – hozzáférhetővé.

Ez a két lépés egymásra épül. A különböző információtípusok elérhetővé tételével kapcsolatos 1. lépés iránymutatásainak követésével a 2. lépés könnyebbé válik, ugyanis a hozzáférhető információ már elérhető lesz a különböző médiákon való használathoz.

Mindegyik lépés esetében az iránymutatások javaslatokat fogalmazznak meg arra vonatkozóan, hogy a különböző információtípusok hogyan tehetőek hozzáférhetővé. Minden egyes javaslatot a folyamatot alátámasztó források listája követ. A következőkben ismertetett források a következő kategóriákba sorolhatók:

- „kezdő” szint: olyan cselekvések, melyeket közismert szoftverek átlagos szintű ismeretével el lehet végezni;
- „haladó” szint: olyan cselekvések, melyeket közismert szoftverek mélyreható ismeretével lehet elvégezni; és
- „professzionális” szint: olyan cselekvések, melyek végrehajtásához professzionálisabb szoftverismeret és általános programozói ismeretek szükségesek.

Amennyiben nincs másképp feltüntetve, az iránymutatásokban belinkelt online források angol nyelvűek. Az iránymutatásoknak a javaslatok és a források

felhasználásával történő alkalmazása több hozzáférhető információhoz vezet a tanulás terén.

1. LÉPÉS: A KÜLÖNBÖZŐ INFORMÁCIÓTÍPUSOK HOZZÁFÉRHETŐVÉ TÉTELE

1. szakasz: Tegye szövegét hozzáférhetővé

A szövegek hozzáférhetővé tételekor az egyik legfontosabb szempont a szöveg szerkezete és könnyű áttekinthetősége.

A „szövegszerkezet” általában arra vonatkozik, hogy a bekezdések logikusan következnek-e egymás után, könnyen követhető és olvasható-e a szöveg az olvasó számára. Ami a szöveg [hozzáférhetőségét](#) illeti, a [szerkezetnek](#) kissé más értelme van: arra vonatkozik, hogy mi az, ami könnyen böngészhetővé, áttekinthetővé teszi azt. Minden egyes fejezetcím és alcím megjelenik a tartalomjegyzékben, pont úgy, ahogy a jelen dokumentumban is fel vannak tüntetve. Egy vizsgadolgozat esetében ez az egyes kérdéseket is jelentheti. Valamennyi fontos elemet – így például fejezetcímeket, táblázatokat, ábrákat, vizsgakérdéseket – bizonyos jellemzőkkel, illetve címkékkel lehet ellátni.

A szerkezeti szempont alkalmazásával kétféleképpen javul a dokumentum hozzáférhetősége. Először is könnyebb lesz bármely felhasználó számára, ideértve azokat is, akik támogató technológiákat használnak, hogy eligazodjon benne. Másodsorban pedig lehetővé teszi egy másik felhasználó számára, hogy könnyebben átültethesse a szöveget egy másik [formátumba](#).

A szöveges információ (szöveg) strukturálása elengedhetetlen ahhoz, hogy a szöveget valamennyi felhasználó számára hozzáférhetővé tegyük. A szöveges információ strukturálása az azt felépítő különböző elemek ésszerű megjelenítésével (mint például a fejezetcímek, képfeliratok és táblázatok egymást követő használata) történik. Egy megfelelően strukturált dokumentumot a felhasználó könnyen át tud alakítani az általa előnyben részesített formátumba; például egy jól strukturált szöveges dokumentum [képernyőfelolvasók](#) vagy egyéb [támogató technológiák](#) segítségével hangosan felolvasható és böngészhető, miközben megmarad a szövegben beágyazott logikai sorrend is.

Minél bonyolultabb a vizuális megjelenítés (táblázatok, lábjegyzetek, szövegdobozok, ikonok stb.), annál fontosabb megjelölni a szerkezetbeli logikus olvasási sorrendet.

Meglehetősen bonyolult szövegek esetén nem árt tudni, ki a célközönség, és annak megfelelően felépíteni azok szerkezetét. Sok esetben a szöveg egy leegyszerűsített változata hasznosabbnak bizonyul számos felhasználó számára.

Különösen nagy kihívás a szövegalapú oktatási anyagokban az interaktív elemek hozzáférhetővé tétele.

1.1. Hogyan tegyük hozzáférhetővé a szöveges információkat

- Használja – a dokumentum céljának megfelelően – a lehető legegyszerűbb nyelvezetet.
- A betűméret legalább 12-es nagyságú legyen.
- Használjon sans serif [betűtípust](#), mint például az Arial, a Helvetica vagy a Verdana.
- Online szövegekhez használja a Verdana, a Tahoma vagy a Trebuchet MS betűtípusokat, melyeket kifejezetten a képernyőn való olvasásra terveztek.
- Tegye lehetővé a felhasználó számára, hogy az online szövegekben igény szerint módosíthassa a betűtípust és betűméretet.
- Sorkizárás helyett inkább balra igazítsa a szöveget.
- Amennyiben rövidítéseket vagy mozaikszavakat is használ, az első előfordulásnál adja meg azok teljes megnevezését.
- A szöveg szerkezetét a használt szövegszerkesztő által felkínált, előre meghatározott címsorstílusok és szövegtest segítségével alakítsa ki. Ezek a címsorok logikus sorrendben kell, hogy kövessék egymást.
- A címsorstílusokat csak akkor használja, amikor azok a struktúra meghatározását szolgálják, ne pedig a tartalom kiemelését szolgáló betűhatások („effektusok”) érdekében.
- Listák esetén használja a „Felsorolás és számozás” funkciókat.
- Adja meg a dokumentuma elsődleges természetes nyelvét a dokumentum metaadataiban. A szövegben jelölje meg az egyéb nyelvre való váltásokat.
- Azonosítsa és adja meg a szövege kulcsszavait.
- Ahol lehetséges, adjon meg rövid tartalmi vagy fejezeti összefoglalókat.
- Online szövegek esetében tegye lehetővé a csak billentyűzet vagy billentyűparancsok segítségével történő böngészést.
- Gondoskodjon róla, hogy ne a színek és a vastag, illetve dőlt betűk használata legyen az egyetlen módszere az üzenet közvetítésére.
- Gondoskodjon róla, hogy a szöveg és a háttér színeinek kombinációja nagyon jó kontrasztot alkossanak.
- Gondoskodjon róla, hogy a szöveg és a grafikák a színek mellőzésével is könnyen érthetőek legyenek. Gondoskodjon róla, hogy valamennyi színnel közvetített [információ](#) szín használata nélkül is elérhető legyen. A különféle tartalmak kiemelésékor ne csak a színekre hagyatkozzon.
- Gondoskodjon róla, hogy szövegének nem szöveg formátumú megfelelői (például képek, videók és hangfelvételek) is elérhetőek legyenek. Ez

hasznos bizonyos felhasználók, különösen az olvasni nem tudó vagy olvasási nehézségekkel küzdő személyek számára.

- A szövegszerkezet fő elemeiben található információ kiegészítése/egyértelművé tétele szempontjából különösen lényeges lábjegyzeteket és hivatkozásokat célszerű megszámozni, a számoknak pedig kifejezetten kötnödniük kell ezekhez a főbb elemekhez.
- Az adattáblázatokat lássa el sor- és oszlopfejlécekkel, és röviden ismertesse tartalmukat.
- Gondoskodjon róla, hogy az elrendezés támogassa a tartalomnak megfelelő olvasási irányt (balról jobbra vagy jobbról balra, a használt nyelvtől függően).
- Gondoskodjon róla, hogy valamennyi hivatkozás és elem egyedi és jól körülírt címkével legyen ellátva.
- Az űrlapmezőket lássa el címkével.
- Online szövegek esetében tegye lehetővé a csak billentyűzet vagy billentyűparancsok segítségével történő böngészést.

1.2. Források a szöveges információ hozzáférhetővé tételéhez

Egyszerű utasítások

- [Load2Learn \[Töltsd le és Tanulj elnevezésű brit szervezet\] oktatóvideók](#): strukturált dokumentumok és hozzáférhető hordozható dokumentum formátum (PDF) létrehozása Microsoft Word-ben
- Books for All [Könyvet mindenkinek] – [Accessible Text: Guidelines for Good Practice](#) [Hozzáférhető szöveg: Iránymutatások a bevált gyakorlatokhoz]: útmutató tanároknak a hozzáférhető oktatóanyagok létrehozásához
- [Inclusive Learning Design Handbook – Introduction](#) [Kézikönyv a befogadó tanulás megtervezéséhez – Bevezető]: oktatók, tartalomkészítők, webfejlesztők és egyéb szakemberek segédanyaga az adaptálható és személyre szabható oktatási erőforrások létrehozásához
- [Accessible Digital Office Document Project](#) [Hozzáférhető digitális irodai dokumentum projekt]: hozzáférhetőség a szövegszerkesztő, táblázatkezelő, prezentációs, PDF és e-könyv alkalmazásokban

Haladó utasítások

- [A tartalom szerkezetének megértése](#): A [W3C](#) iránymutatása olyan tartalom létrehozásához, mely különböző formákban bemutatható anélkül, hogy veszítene az információ tartalmából vagy a szerkezeti elemeiből
- [Színhasználat](#): A W3C iránymutatása a tartalom megkülönböztethetővé tételéhez

- [Inclusive Learning Design Handbook – Inclusive EPUB 3](#) [Kézikönyv a befogadó tanulás megtervezéséhez – Befogadó EPUB 3]: segédanyag az EPUB 3-at használni kívánó tartalomkészítőknek és oktatóknak.
- [National Center for Accessible Media](#) [Országos Központ a Hozzáférhető Médiáért]: segédanyagok hozzáférhető oktatási, televíziós, internetes és multimédiás anyagok készítéséhez
- [DIAGRAM Center](#) [DIAGRAM Központ]: hozzáférhető [digitális](#) képek készítése és használata

Professzionális utasítások

- [Adaptálható szövegszerkezet létrehozása](#): olyan tartalom létrehozása, mely különböző formákban bemutatható anélkül, hogy veszítene az információtartalmából vagy a szerkezeti elemeiből
- [Az információ és struktúra elválasztása a bemutatás módjától](#), hogy azokat különféle módokon lehessen bemutatni
- [A szöveg egyik oldalra igazítása](#) weboldalakon
- [Billentyűparancsokkal való böngészés lehetővé tétele](#), hogy a tartalom billentyűzet vagy billentyűzet interfész segítségével kezelhető legyen

2. szakasz: Tegye képeit hozzáférhetővé

A képek segítenek az üzenet közvetítésében. Ahhoz, hogy a képek mindenki számára hasznosak legyenek, a vizuális tartalomhoz mellékelni kell az [információ](#) leírását is. A képek lehetnek fotók, rajzok vagy grafikonok.

A képek hozzáférhetővé tételének legfőbb részeként célszerű alternatív szöveget hozzájuk adni.

2.1. Hogyan tegyük hozzáférhetővé a képes információkat

- Ne mellékeljen olyan képeket, melyek nem nyújtanak semmilyen hozzáadott, értelmes vagy értékes információt.
- Ne használjon képet a szöveg helyettesítésére.
- Lássza el képeit alternatív szöveggel – olyan leírással, mely a képpel azonos üzenetet hordoz. Tüntesse fel, hogy épp mit ábrázol, és kerülje az olyan leírásokat az alternatív szövegben, mint „a ... képe”.
- Minden nem szöveges elemhez mellékeljen alternatív szöveget.
- Kerülje a piros, zöld, sárga, valamint a szürke világosabb árnyalatainak alkalmazását.
- Használjon megfelelő mértékű szíkontrasztot a szöveg és a háttér között.
- Kerülje a túl sok képpel, formával vagy színnel telezsúfolt háttereket.
- Kerülje az egyéb elemek, mint például képek mögé rejtett hivatkozások vagy szövegek használatát.
- Tegye lehetővé, hogy az online képek szükség szerint [méretezhetőek](#) legyenek.

2.2. Segédanyagok a képes információ hozzáférhetővé tételéhez

Egyszerű utasítások

- WebAIM [Tartsuk Észben a Webes Hozzáférhetőséget elnevezésű amerikai non-profit szervezet] [hozzáférhető képek](#): hozzáférhetőségi alapelvek és technikák képekhez

Haladó utasítások

- WebAIM [alternatív szöveg](#) internetes képekhez
- Folyamatokat ábrázoló [komplex vagy dinamikus képek](#) hozzáférhetővé tétele

3. szakasz: Hanganyagok hozzáférhetővé tétele

A hanganyag formájában elérhető [információ](#) olyan nagyobb felhasználói csoport számára lehet hasznos, akik amúgy nem tudnak hozzáférni a kizárólag vizuális csatornákon keresztül közölt információkhoz. Ahhoz, hogy a hanganyag bárki számára hozzáférhető legyen, azt egyéb információtípussal együtt kell megosztani, így például szöveggel kombinálva vagy jelbeszédés videóval helyettesítve.

3.1. Hogyan tegyük hozzáférhetővé a hangalapú információkat

- Adja meg hanganyaga szöveges megfelelőjét. Ennek olyan szövegnek kell lennie, amely ugyanazt az információt hordozza, mint a videó, mégpedig lényeges tartalmak mellőzése nélkül. Az átiratok és képfeliratok jó példák a szöveges megfelelőre.
- Amennyiben lehetséges, a szövegben lehessen szavakat kiemelni.
- A hangerő legyen állítható.
- A hangriasztásokat képi megfelelővel jelölje.
- Adjon alternatívákat a hangos [médiára](#).
- Kerülje a hanganyag vagy videó lejátszásának automatikus elindulását.
- Adjon meg billentyűzetről hozzáférhető gyors előretekerési, visszatekerési és szüneteltetési funkciókat.
- Tegye lehetővé a felhasználó számára könyvjelzők beszúrását.

3.2. Segédanyagok a hangalapú információ hozzáférhetővé tételéhez

Haladó utasítások

- IMS Global Learning Consortium [IMS Globális Tanulási Konzorcium]: [Íránymutatások a szövegek, hanganyagok, képek és multimédiák tanulás céljával való hozzáférhetővé tételéhez](#)
- Nemzetközi szabvány – [ISO/IEC 40500:2012 – Információtechnológia – W3C Web Content Accessibility Guidelines \(WCAG\) 2.0 – Abstract](#) [A W3C webes tartalmak hozzáférhetőségére vonatkozó iránymutatásai (WCAG) 2.0 – Kivonat]: ajánlások az internetes tartalom hozzáférhetőbbé tételéhez
- [Web Content Accessibility Guidelines \(WCAG\) 2.0 – W3C Recommendation 11 December 2008](#) [A W3C webes tartalmak hozzáférhetőségére vonatkozó iránymutatásai (WCAG) 2.0 – A W3C 2008. december 11-i ajánlásai]: alternatívák a hangos médiára
- [How to Meet WCAG 2.0](#) [Hogyan feleljünk meg a WCAG 2.0 követelményeinek?]: A [WCAG](#) 2.0 követelmények és technológiák rövid ismertetése

- [Understanding WCAG 2.0](#) [A WCAG 2.0 megértése]: A WCAG 2.0 irányelvek és sikerfeltételek részletes technikai ismertetése
- [DAISY Konzorcium](#): böngészhető hangoskönyvek készítése

Professzionális utasítások

- W3C: [Megfelelő alternatívák biztosítása a hangos és képi tartalmakhoz](#)
- W3C: [Példák szöveges megfelelőkre nem szöveges információkhoz](#)
- W3C: [A hanganyagokra nyújtott alternatívák sikerfeltételei](#)
- W3C: [Adjon alternatívákat az idő-alapú médiára](#)

4. szakasz: Videók hozzáférhetővé tétele

A vizuális médiacsatornákhöz hozzáférni képtelen felhasználóknak hangos ismertetőkre van szükségük a bemutatott információ megértéséhez. A hangos médiacsatornákhöz hozzáférni képtelen felhasználók esetében [zárt feliratozást](#) kell alkalmazni a párbeszéd és valamennyi fontos hang [információ](#) megértése érdekében. A videóban használt nyelvet nem értő felhasználók számára [feliratot](#) kell biztosítani az elhangzó párbeszédhez. A videó átírata azon felhasználók számára szükséges, akik nem férnek hozzá a vizuális vagy hangos médiacsatornákhöz.

4.1. Hogyan tegyük hozzáférhetővé a videó médiákat

- Biztosítson a videóhoz szöveges megfelelőt vagy képfeliratokat. Törekedjen arra, hogy ne csak az elhangzott szavakat feliratozza, hanem arról is adjon egy rövid leírást, hogy éppen mi történik a képernyőn.
- Gondoskodjon róla, hogy a szöveges megfelelő/átirat vagy a képfeliratok szinkronban legyenek a videóval. A képfeliratozás egy alternatív mód annak megjelenítésére, hogy mi hangzik el éppen. Az átiratok tartalmazzák a videó által közölt valamennyi információt.
- Gondoskodjon róla, hogy a felhasználó szabályozni tudja a videó hangerősségét, illetve megállíthassa azt. Biztosítson gyors előretekерési, visszatekerési és szüneteltetési funkciót.
- Gondoskodjon róla, hogy a videó különféle [média](#)lejátszókon lejátszható legyen.
- Gondoskodjon róla, hogy a videó letölthető legyen.
- Biztosítson a videóhoz alternatívákat.
- Kerülje a videó lejátszásának automatikus elindulását.

4.2. Segédanyagok videó médiái hozzáférhetővé tételéhez

Egyszerű utasítások

- Bevezetés a [képfeliratozás, átiratok és hangos leírások](#) világába

Haladó utasítások

- [Iránymutatások a videóalkalmazások hozzáférhetővé tételéhez](#)
- AccessGA [az USA Georgia államának hozzáférhetőséget támogató kezdeményezése] [képfeliratozás](#): alapelvek, technikák, segédanyagok és ajánlások
- [W3C: Zárt feliratozás hozzáadása](#)

Professzionális utasítások

- [Az OFCOM / ITC útmutatása a hangos leírások szabványaihoz](#)

- [YouTube videó hozzáférhetőség](#): hozzáférhető YouTube videó és YouTube lejátszó beágyazása egy honlapra

2. LÉPÉS: A MÉDIÁK HOZZÁFÉRHETŐ MÓDON TÖRTÉNŐ ELJUTTATÁSA A FELHASZNÁLÓKHOZ

A megosztott [információk](#) egyre inkább tartalmazzák az 1. lépésben megemlített összes információtípust (szöveg, kép, hanganyag és videó). A közzétett információ [elektronikus](#) dokumentumok, online-segédanyagok vagy nyomtatott anyagok kombinációja.

Ha a különböző információtípusokat az iránymutatások 1. lépése szerint teszik hozzáférhetővé, a hozzáférhető [médiák](#) (például weboldalak) létrehozása is könnyebb. Éppen ezért, az információtípusok [hozzáférhetősége](#) a [hozzáférhető információk](#) közlésének előfeltétele, így az elkövetkezőkben ezt többé nem említjük meg. Feltételezzük, hogy az 1. lépést megvalósították.

1. szakasz: Elektronikus dokumentumok hozzáférhetővé tétele

Az elektronikus dokumentum az információtípusok keveredésének egyik legelterjedtebb formája. Az elektronikus dokumentumok lehetővé teszik a szerzők számára, hogy például képeket, táblázatokat és videókat ágyazzanak be.

Az elektronikus dokumentumokban található információ szöveges dokumentumokban – így Microsoft Word, Adobe PDF, prezentációk vagy diavetítések – vagy audio [formátumban](#) – így MP3-ban vagy analóg kazettán – bocsájtható rendelkezésre. Noha a teljes mértékű hozzáférhetőség elérése függ a választott megközelítéstől, ezen elektronikus dokumentumok hozzáférhetővé tételét jóval könnyítheti a hozzáférhető információtípusok használata.

Fontos megjegyezni, hogy számtalan szerzői eszköz ma már kínál hozzáférhetőségi és ellenőrző funkciókat annak biztosítására, hogy valamennyi dokumentum hozzáférhető formátumban legyen létrehozva.

Egy hozzáférhető PDF például gyakran hozzáférhető szöveges dokumentumként kezdi pályafutását. A legtöbb hozzáférhetőségi jellemző átültethető más formátumokba is. Mindazonáltal, a szoftver verziójától függően megtörténhet, hogy egyes hozzáférhetőségi jellemzők nem átültethetőek.

A jövőben a tökéletesített e-könyvek jelentős mértékben javítani fogják a hozzáférést számtalan tartalomtípushoz olyan speciális szabványok keretében, mint az [EPUB 3](#) és különösen az [EDUPUB](#). Az e-könyvek újabb kihívásokat jelentenek a hozzáférhetőség szempontjából, hiszen ezek interaktív funkciókat, animációkat és egyéb fejlett jellemzőket is magukba foglalhatnak.

1.1. Hogyan tegyük hozzáférhetővé az elektronikus dokumentumokat

- Adja meg dokumentuma nyelvét.

- A használt szoftver erre vonatkozó funkciója segítségével [címkézzé](#) dokumentumát, ezzel [struktúrát](#) kölcsönözve neki.
- Használja a szoftverre kínált egyszerű hozzáférhetőség-ellenőrzőt még mielőtt megosztaná a dokumentumot.
- PDF készítése esetén használja a szoftver legnaprakészebb változatát. Az újabb szoftver verziók naprakészebb hozzáférhetőségi funkciókkal rendelkeznek. Arról is gondoskodjon azonban, hogy az elektronikus dokumentum a szoftver korábbi verzióival is használható legyen.
- Töltse ki a [metaadatokra](#) vonatkozó információkat, ezzel lehetővé téve a felhasználóknak, hogy internetes keresés során rátaláljanak az információra. A legalapvetőbb megadandó információ a dokumentum címe és elsődleges természetes nyelve.
- Foglalja bele az összes lényeges elemet a dokumentum szerkezetébe.
- Kerülje a vízszintes görgetést (a dokumentum balról jobbra vagy jobbról balra való görgetése).
- Adjon leírást az űrlapmezőkhöz.

1.2. Segédanyagok az elektronikus dokumentumok hozzáférhetővé tételéhez

Egyszerű utasítások

- Bevezetés a [Hozzáférhető Oktatási Tananyagokba](#) oktatók, szerzők és felhasználók részére
- Books for All [Könyvet mindenkinek] – [Accessible Text: Guidelines for Good Practice](#) [Hozzáférhető szöveg: Iránymutatások a bevált gyakorlatokhoz]: útmutató tanároknak a hozzáférhető oktatóanyagok létrehozásához
- [Inclusive Learning Design Handbook](#) [Kézikönyv a befogadó tanulás megtervezéséhez]: oktatók, tartalomkészítők, webfejlesztők és egyéb szakemberek segédanyaga az adaptálható és személyre szabható oktatási erőforrások létrehozásához
- [Tingun PDF hozzáférhetőség-ellenőrző](#): egy PDF dokumentum hozzáférhetőségének ellenőrzése annak feltöltése vagy belinkelése által
- [WebAIM PDF hozzáférhetőség](#): bevezetés és útmutató hozzáférhető PDF-ek létrehozásához
- CATEA [irányelvek hozzáférhető PDF dokumentumok létrehozásához](#)
- Load2Learn videó arról, hogy [miként hozzunk létre hozzáférhető PDF dokumentumokat Microsoft Word 2007 és 2010 segítségével](#)
- [Load2Learn oktatóvideók](#): hozzáférhető dokumentumok, strukturált dokumentumok, hangoskönyvek, szövegfelolvasók, e-könyvek, produktivitás és hozzáférhetőség

- WebAIM [irányelvek hozzáférhető Microsoft Word dokumentumok készítéséhez](#)
- CATEA [irányelvek hozzáférhető Word dokumentumok létrehozásához](#)
- CATEA [irányelvek hozzáférhető Excel dokumentumok létrehozásához](#)
- WebAIM irányelvek [hozzáférhető PowerPoint dokumentumok készítéséhez](#)
- CATEA [irányelvek hozzáférhető PowerPoint dokumentumok létrehozásához](#)

Haladó utasítások

- Adobe Acrobat X segédanyag hozzáférhető [PDF dokumentumok létrehozásához](#)
- [PDF Accessibility Checker \(PAC2\)](#) [PDF hozzáférhetőség-ellenőrző] – a [Matterhorn-protokoll](#) alapján
- WebAIM [útmutató hozzáférhető űrlapok létrehozásához](#)
- WebAIM [útmutató hozzáférhető táblázatok létrehozásához](#)
- Load2Learn videó arról, hogy hogyan készítsünk [DAISY könyvet Word dokumentumból](#)
- Matt Garrish: [Accessible EPUB 3](#) [Hozzáférhető EPUB 3], ingyenes e-könyv az O'Reilly-től
- [DAISYpedia](#): tájékoztató- és segédanyag a DAISY szabványok gyakorlatba ültetéséhez
- [Contrast-A kontrasztellenőrző](#) a hozzáférhető színek kombinációk megtalálásához

Professzionális utasítások

- WebAIM [útmutató hozzáférhető keretek létrehozásához](#)
- [EPUB hozzáférhetőségi fórum](#) az idpf.org-on: az elektronikus kiadás és elektronikus tartalomfogyasztás fejlesztését támogató globális kereskedelmi és szabványügyi szervezet
- DIAGRAM Center [DIAGRAM Központ] [Tuti tippek hozzáférhető EPUB 3 fájlok létrehozásához](#)

2. szakasz: Az online források hozzáférhetővé tétele

Az online források – mint például a weboldalak, adatbázisok és online felületek – szintén nagy valószínűséggel tartalmazzák valamennyi [információtípust](#) – szöveget, képeket, hang- és videofelvételeket. Számos forrás áll rendelkezésre az online források hozzáférhetővé tételéhez, továbbá széles körben elismert és elfogadott nemzetközi szabványok is érvényben vannak erre vonatkozóan.

Az online források létrehozásakor a [hozzáférhetőséggel](#) kapcsolatos legfontosabb lépés a [Web Content Accessibility Guidelines](#) [a webes tartalmak hozzáférhetőségére vonatkozó iránymutatások] ([WCAG 2.0](#)) betartása. Ezek az iránymutatások haladó felhasználóknak szólnak.

[Az információszolgáltatók](#) nagy valószínűséggel kiszervezik az online források fejlesztésére irányuló tevékenységeket. Ilyen esetben az alábbi elemek beszerzési és alvállalkozó-kiválasztási szempontokként is tekinthetőek.

2.1. Hogyan tegyük hozzáférhetővé az online forrásokat

- [Metaadatok](#) megadása. Az erőforrások megfelelő kifejezésekkel vagy hozzáférhetőségi jellemzőkkel való ellátása megkönnyíti a felhasználók számára a lényeges és [hozzáférhető információk](#) megtalálását.
- Használjon reszponzív webdesign-t, mely lehetővé teszi a tartalom adaptálását a felhasználó készülékéhez.
- Honlapját a [felhasználó-központú tervezés](#) (user-centred design – [UCD](#)) irányelvei szerint hozza létre.
- Adjon meg honlaptérképet. A felhasználóknak legyen elképzelése arról, hogy épp hol is járnak a honlapon.
- Következétesen alkalmazza a böngészési mechanizmusokat.
- Használjon breadcrumb (azaz „kenyérmorzsa”) navigációs eszközt, amely a kiindulóponttól mutatja az utat a felhasználó jelenlegi tartózkodási helyéig, így meghatározva a felhasználók helyzetét.
- Tegye lehetővé a hivatkozások és címsorok Tab billentyű segítségével történő böngészését. Adjon meg billentyűparancsokat a fontosabb hivatkozásokhoz.
- Segítse a felhasználókat a tartalmak megtalálásában. Helyezzen el egy keresőfunkciót minden oldalon.
- A hivatkozásokat és fejléceket logikus sorrendben bocsássa a felhasználók rendelkezésére, megkönnyítve ezzel a böngészést.
- Az információt ossza fel kezelhető blokkokra.
- Az elrendezés és megjelenítés szabályozásához használjon stíluslapokat. Úgy rendezze a dokumentumokat, hogy azok stíluslapok nélkül is olvashatóak legyenek.

- Készítsen egy olyan megjelenítési stílust, mely minden oldalon egységes. Előre meghatározott címsorok segítségével kölcsönözzön struktúrát az egyes oldalaknak. Az Ön által megadott címsorok logikus sorrendben kell, hogy kövessék egymást.
- Használjon alternatív szöveges leírásokat a képekhez.
- Ingyenes eszközök segítségével ellenőrizze a szíkontrasztot.
- Bizonyosodjon meg róla, hogy az oldal valamennyi funkcionális eszköztől független legyen, azaz akár billentyűzet vagy hangvezérlés segítségével is használható legyen.
- Gondoskodjon róla, hogy a mozgó, villogó, gördülő vagy automatikusan frissülő tárgyak vagy oldalak szünetelhetők vagy megállíthatók legyenek.
- Gondoskodjon róla, hogy a billentyűzet fókusza ne vesszen el az oldal frissülésével.
- Minden oldalba építsen be egy Navigációs hivatkozások átugrása (Skip Navigation) funkciót.
- Válassza el az információt és a struktúrát a bemutatás módjától, hogy azokat különféle módokon lehessen bemutatni.
- Használjon [szemantikus](#) struktúrát a címek, alcímek, idézetek, idézetblokk kiemelések, listák stb. esetében.
- Csoportosítsa a kapcsolódó hivatkozásokat, azonosítsa a csoportot (user agent, azaz felhasználói ágens kliensalkalmazások esetében), és amíg a user agent programok ezt elvégzik, tegye lehetővé a csoport megkerülését.
- Olyan adattáblázatok esetén, amelyeknél a sor- vagy oszlopfejléceknek két vagy több logikai szintje van, alkalmazzon jelölőket (markup) az adatcellák és fejléccellák társításához.
- Gondoskodjon róla, hogy a dinamikus tartalom megfelelő szintén frissüljenek a dinamikus tartalom módosulásával.
- Ellenőrizze weboldalait az esetleges hozzáférhetőségi problémák kiszűrése érdekében az alábbi háromlépéses folyamat segítségével:
  - Kézi ellenőrzés.
  - Automatikus ellenőrzés az alábbi megadott ingyenesen elérhető erőforrások segítségével.
  - Megbízható [támogató technológia](#) – például [képernyőfelolvasó](#) – felhasználók segítségével tesztelje a képernyőnagyító szoftvert és a hangbeviteli funkciót.
- Tesztelje az oldalakat egy beszédalapú információbevitellel működő böngészőben (speech browser).

- Kerülje a vízszintes görgetést (a dokumentum balról jobbra vagy jobbról balra való görgetése).
- Adjon leírást az űrlapmezőkhöz.

2.2. Segédanyagok az online erőforrások hozzáférhetővé tételéhez

Az alábbi listában hozzáférhetőség-ellenőrzési feladatokat ellátó automatizált eszközök vannak felsorolva. Ezek az eszközök roppant értékesek és hasznosak, azonban néha tévesen vezethetnek pozitív vagy negatív eredményhez, ezért ne hagyatkozzon kizárólag rájuk.

Egyszerű utasítások

- [W3C Web Accessibility Initiative](#) [A W3C Webes hozzáférhetőségi kezdeményezése]: stratégiák, iránymutatások és erőforrások a webes hozzáférhetőséghez

Haladó utasítások

- [WebAIM WCAG 2.0 Ellenőrzőlista](#): a HTML-lel kapcsolatos alapelvek és technikák gyakorlatba ültetésére vonatkozó ajánlásokat bemutató ellenőrzőlista azok számára, akik meg szeretnék felelni a WCAG 2.0 előírásainak
- [W3C Markup Validation Service](#) [jelölőnyelv helyességét ellenőrző szolgáltatás]: ellenőrzi a HTML, XHTML, SMIL, MathML stb. alapú webes dokumentumok jelölőnyelvének helyességét
- [WAVE](#): webes hozzáférhetőséget ellenőrző eszköz
- [Functional Accessibility Evaluator \(FAE\)](#) [Funkcionális Hozzáférhetőség Értékelő]: egy weboldalak hozzáférhetőségét értékelő eszköz
- A The Paciello Group [Colour Contrast Analyser](#) [Színkontraszt-elemző] programja: megfelel/nem felel meg eredményű felmérést végez a WCAG 2.0 színkontraszt sikerkritériumok teljesülésének ellenőrzésére, továbbá bizonyos vizuális körülményeket szimulál annak bemutatására, hogy a 20/20-nál gyengébb látásúak számára hogyan jelenik meg a webes tartalom.
- [TAW](#): WCAG 1.0 és 2.0, valamint mobileOK web-ellenőrző (angol, spanyol, katalán és galíciai nyelven)
- [ACHECKER](#): webes hozzáférhetőséget ellenőrző eszköz
- [Total Validator](#): „minden az egyben” jellegű (X)HTML validáló, hozzáférhetőség validáló, helyesírás-ellenőrző és hibás hivatkozás ellenőrző eszköz
- [AccessMonitor](#): webes hozzáférhetőség ellenőrző eszköz (portugál nyelven)
- [Examinator](#): webes hozzáférhetőség ellenőrző eszköz (spanyol nyelven)

- MSF&W [színkontraszt arány kalkulátor](#): a weboldalakon megjelenő színkontraszt ellenőrzéséhez
- [Szünet, Megállítás, Elrejtés](#): útmutatás az animációs tartalmak szüneteltetéséhez, megállításához és elrejtéséhez.
- [TRACE Photosensitive Epilepsy Analysis Tool \(PEAT\)](#): ingyenesen letölthető erőforrás a webes tartalmak és szoftverek lefagyási kockázatainak felismeréséhez

3. szakasz: A nyomtatott tartalmak hozzáférhetővé tétele

Habár a nyomtatott tartalmakhoz számos, [nyomtatott szöveget használni képtelen](#) felhasználó nehezen férhet hozzá, a nyomtatott dokumentumok folyamatos használata – általános céllal és tanulási környezetben egyaránt – az előrelátható jövőben továbbra is elterjedt lesz.

A nyomtatott tartalom kevésbé tehető hozzáférhetővé, mint az [elektronikus](#) információ. Az elektronikus információ magában foglalja a multimédiás tartalmak beépítésének lehetőségét; ennek köszönhetően a tartalom különböző [médiákon](#) osztható meg. Például, a szöveg helyettesíthető hangos vagy jelnyelvet használó videóval. A felhasználónak vagy a tanulónak sajátos fogyatékosága vagy nevelési igénye függvényében különböző érzékelési csatornára vagy érzékelési csatornák keverékére van szüksége, amit a nyomtatott anyag nem tud biztosítani.

Mindazonáltal vannak olyan felhasználók/tanulók, akik a nyomtatott anyagot az elektronikus úton elérhető anyagnál sokkal hozzáférhetőbbnek tartják. Éppen ezért a nyomtatott forma továbbra is fontos marad, noha egyetemes elérhetősége nem megvalósítható.

A nyomtatott anyag egyik alternatívája – azonos korlátokkal – a Braille-írás.

3.1. Hogyan tegyük hozzáférhetővé a nyomtatott anyagokat

- Használjon 12-es, 14-es vagy annál nagyobb [betűtípust](#).
- Használjon sans serif betűtípusokat.
- Alternatívaként mellékeljen egy elektronikus változatot is dokumentumához.
- A felhasználói igényeknek megfelelő betűtípust és papírszint használjon.
- Biztosítson alternatív változatokat is, mint például Braille-írásos verziót (kérés esetén) vagy nagyméretű nyomtatott változatokat. Nagyméretű nyomtatott dokumentumok készítése elektronikus fájlok alapján: először nyomja meg a „Ctrl Shift A” billentyűparancsot az összes szöveg kijelöléséhez, majd a „Ctrl Shift >” billentyűparancsot a betűméret arányos növeléséhez.
- Készítsen és szűrjön be leírásokat vagy alternatív szövegeket a hivatkozások, képek, táblázatok és összes többi, a látássérültek által nem látható tartalom helyére a Braille-nyomtatókhoz.

3.2. Segédanyagok a nyomtatott anyagok hozzáférhetővé tételéhez

- [Load2Learn videó hozzáférhető dokumentumok létrehozásáról](#)
- [Load2Learn videó nagy betűkkel szedett dokumentumok létrehozásáról](#)

AZ IRÁNYMUTATÁSOK ALKALMAZÁSA KÜLÖNBÖZŐ MÉDIÁK ÉS SPECIFIKUS FORMÁTUMOK ESETÉBEN

Az alábbi ellenőrzőlisták gyakorló szakemberek számára készültek, és azt ismertetik, hogyan alkalmazhatók ezen iránymutatások specifikus médiák és formátumok esetében.

Minden egyes konkrét formátum esetében az 1. és 2. lépésben ismertetett cselekvések valamely kombinációja van feltüntetve azt szemléltetve, hogy miként kell alkalmazni az ajánlásokat. Ezeket az ellenőrzőlistákat a már elkészült anyagok ellenőrzésére vagy felülvizsgálatára is lehet használni.

Diavetítések és prezentációk

1. lépés:

- Szöveg:
  - Használja a dokumentumának megfelelő legegyszerűbb nyelvezetet.
  - Használjon nagy betűméretet.
  - Használjon sans serif betűtípust, mint például az Arial, a Helvetica vagy a Verdana.
  - Listák esetén használja a „Felsorolás és számozás” funkciókat.
  - Ne zsúfolja tele a diákat túl sok információval.
  - Használjon nagyon jó kontrasztot alkotó szöveg- és háttérszíneket.
  - Gondoskodjon róla, hogy a szöveg és a grafikák a színek mellőzésével is könnyen érthetőek legyenek.
- Kép:
  - Lásza el képeit alternatív szöveggel a kép körülírásához.
  - Használjon megfelelő mértékű szíkontrasztot a kép és a háttér között.
  - Kerülje a túl sok képpel, formával vagy színnel telezsúfolt háttereket.
  - Kerülje az egyéb elemek, mint például képek mögé rejtett hivatkozások vagy szövegek használatát.
- Hang:
  - Adja meg hanganyaga szöveges megfelelőjét.
  - Biztosítson hangerő-szabályozási, gyors előretekерési, visszatekerési és szüneteltetési funkciót.
  - Győződjön meg róla, hogy a képfeliratok szinkronban vannak a

videóval.

– Videó:

- Gondoskodjon róla, hogy a képfeliratok szinkronban legyenek a videóval.

2. lépés:

- Használja a szoftvere által nyújtott dialrendezéseket.
- A dián található szöveget másolja a jegyzeteknek kialakított részbe.
- Töltse ki a metaadat információkat, ezzel lehetővé téve a felhasználóknak, hogy internetes keresés által rátaláljanak az információkra.

Online vagy e-learning eszközök

1. lépés:

- Szöveg:
  - Használja a célcsoportnak megfelelő legegyszerűbb nyelvezetet.
  - Az információt ossza fel kezelhető, egyenlő hosszúságú blokkokra.
  - Listák esetén használja a „Felsorolás és számozás” funkciókat.
  - A következetesség jegyében alkalmazzon hozzáférhető sablonokat.
  - Gondoskodjon róla, hogy az online tanfolyam anyagai nyomtatásban is elérhetőek legyenek.
  - Gondoskodjon róla, hogy az online tanfolyam rendelkezzen szüneteltetési, megállítási és folytatási funkciókkal.
- Képek:
  - Lásza el képeit alternatív szöveggel a kép körülírásához.
  - Kerülje a piros, zöld, sárga, valamint a szürke világosabb árnyalatainak alkalmazását.
  - Használjon nagy szíkontrasztot a kép és a háttér között.
  - Kerülje a túl sok képpel, formával vagy színnel telezsúfolt háttereket.
- Hang:
  - Adja meg hanganyaga szöveges megfelelőjét.
- Videó:
  - Gondoskodjon róla, hogy a képfeliratok szinkronban legyenek a videóval.

2. lépés:

- Előre meghatározott címsorok segítségével kölcsönözzön struktúrát az egyes oldalaknak. Az Ön által megadott címsorok logikus sorrendben kell, hogy kövessék egymást.
- A hivatkozásokat, fejléceket és valamennyi oldal funkciót logikus sorrendben bocsássa a felhasználók rendelkezésére, megkönnyítve ezzel a böngészést.
- Erőforrások feltüntetése esetén adja meg azok metaadatait is. Az erőforrások megfelelő kifejezésekkel vagy hozzáférhetőségi jellemzőkkel való ellátása megkönnyíti a felhasználó számára a lényeges és hozzáférhető információk megtalálását.
- A felhasználóknak legyen elképzelése arról, hogy épp hol is vannak a honlapon, ezért helyezzen el honlapján egy látható vagy hallható

jelzést, mely segíti őket eligazodni az oldalon.

- Biztosítson a videóhoz szöveges megfelelőt vagy képfeliratokat. Videók esetében ne csak szó szerint feliratozza az elhangzott beszédet, hanem írja azt is körül, hogy mi történik.
- Adjon leírást az űrlapmezőkhöz.
- Helyezzen el egy keresőfunkciót minden oldalon.
- Interaktív forgatókönyvek vagy esetek használatakor gondoskodjon róla, hogy egy kizárólag billentyűzettel hozzáférhető szöveges változat is rendelkezésre álljon.
- Használjon reszponzív webdesign-t, mely lehetővé teszi a tartalom adaptálását a felhasználó készülékéhez.
- Tegye lehetővé az oldal valamennyi funkciójának kizárólag billentyűzet segítségével történő használatát, ideértve a bejelentkezést, indítást és nyomtatást is.

PDF dokumentumok

1. lépés:

- Szöveg:
  - Használja a dokumentumának megfelelő legegyszerűbb nyelvezetet.
  - Használjon nagy betűméretet.
  - Használjon sans serif betűtípust, mint például az Arial, a Helvetica vagy a Verdana.
  - Listák esetén használja a „Felsorolás és számozás” funkciókat.
- Kép:
  - Lássa el képeit alternatív szöveggel a kép körülírásához.
  - Használjon nagy szíkontrasztot a szöveg és a háttér között.
  - Kerülje a túl sok képpel, formával vagy színnel telezsúfolt háttereket.
  - Kerülje az egyéb elemek, mint például képek mögé rejtett hivatkozások használatát.

2. lépés:

- A „Tulajdonságok” fül alatt jelölje meg a dokumentum nyelvét.
- Kerülje a PDF dokumentumok képként való elmentését.
- Címkézze dokumentumát.
- Használja a szoftvere kínálta egyszerű hozzáférhetőség-ellenőrzőt még mielőtt megosztaná a dokumentumot.
- PDF készítése esetén használja a szoftver legnaprakészebb változatát. Az újabb szoftver verziók naprakészebb hozzáférhetőségi funkciókkal rendelkeznek.
- Töltse ki a metaadat információkat, ezzel lehetővé téve a felhasználóknak, hogy internetes keresés által rátaláljanak az információkra.
- Foglalja bele az összes lényeges elemet a dokumentum szerkezetébe.
- Adjon leírást az űrlapmezőkhöz.
- A PDF dokumentumok védetté tételekor gondoskodjon róla, hogy ne sérüljön a hozzáférhetőség.

SZÓJEGYZÉK

E kulcsszavakat tartalmazó szójegyzék célja az iránymutatások valamennyi felhasználója általi közös nyelvezet használatának elősegítése. A szójegyzékben található kulcsszavak meghatározásai különböző forrásokból származnak:

- Már meglévő és nemzetközi szinten használatban lévő meghatározások, különösen az alábbi forrásokban meghatározott kulcsszavak esetén:
  - (1) Az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete (UNESCO) / Microsoft *ICT Competency Framework for Teachers* [*IKT-kompetencia keretrendszere tanárok számára*] (2011)
  - (2) UNESCO Institute for Information Technologies in Education [Az információs technológiák oktatásban való alkalmazásáért felelős UNESCO intézet] / Európai Ügynökség *ICTs in Education for People with Disabilities: Review of innovative practice* [IKT az oktatásban a fogyatékkal élők számára: Az innovatív gyakorlat felülvizsgálata] (2011)
- Kulcsfontosságú szakirodalmi idézetek és hivatkozások
- Az [i-hozzáférés](#) és az [ICT4IAL](#) projektek keretében kidolgozott operatív meghatározások.

Kulcsfontosságú kifejezések

Betűtípus – szövegszerkesztő szoftverek által használt tipográfia. A sans serif betűtípus olyan betűtípus, melynek karakterei a végeken hajlításoktól mentesek, és nem tartalmaznak talpakat. A Times New Roman a sans serif betűtípus egyik kivétele.

Címkézés – az olvasási sorrenddel, az elemek elrendezésével és a szerkezeti felépítéssel kapcsolatos információknak egy elektronikus dokumentumba történő beágyazásának folyamata.

Digitális – (mint digitális tartalom, digitális eszközök, digitális források, digitális technológia) – lényegében egy további megnevezése a számítógépeknek és a számítástechnikának. (A számítógépek információkat tárolnak és dolgoznak fel úgy, hogy azokat egy számjegyű számokká alakítják.) (1).

A digitális kompetencia megszerzéséhez szükséges készségek. Ez az [IKT](#) terén meglévő alapvető készségeken alapul: számítógép használata információ visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítás, bemutatása és cseréje céljából, valamint a kommunikáció és az együttműködő hálózatokban való részvétel céljából az interneten keresztül. ([Európai Bizottság, 2008, 4. old.](#)) (2).

Digitális befogadás – „mind a befogadó IKT-k, mind az IKT-k átfogóbb befogadási törekvések megvalósítása érdekében való használata. Valamennyi

egyen és közösség részvételére összpontosít az [információs társadalom](#) minden vonatkozásában. A digitális befogadási politika célja az IKT-használat terén fellépő hiányosságok csökkentése, az IKT-használat a kirekesztés leküzdése érdekében történő szorgalmazása, valamint a gazdasági teljesítmény, a foglalkoztatási lehetőségek, az életminőség, a társadalmi részvétel és a kohézió javítása” ([Európai Bizottság, 2006a, 1. old.](#)) (2).

Digitális hozzáférés – „azon akadályok és nehézségek leküzdése, amelyekkel az emberek szembesülnek, amikor megpróbálnak hozzáférni IKT-n alapuló termékekhez és szolgáltatásokhoz” ([Európai Bizottság, 2005](#)) (2).

EDUPUB – az [EPUB 3 formátum](#) funkcionalitását az oktatási célú kiadás egyedi szerkezetű, [szemantikus](#) és viselkedési követelményeihez igazítja ([International Digital Publishing Forum \[Nemzetközi Digitális Kiadói Fórum\], 2015](#))

e-learning – bármilyen elektronikusan támogatott tanulási és oktatási forma. (2)

e-learning/online eszköz – az online tanulást támogató eszköz vagy rendszer.

Elektronikus – számítógéppel vagy egyéb digitális eszközök segítségével hozzáférhető anyagokra vonatkozik. Szöveget, képeket, hanganyagot, videofelvételt vagy ezek kombinációját tartalmazhatja.

EPUB – [elektronikus](#) avagy e-könyv formátum. Konkrétabban, az „.epub XML formátumú fájlkiterjesztés áttörhető digitális könyvek és kiadványok számára”. Az EPUB az [IDPF \(International Digital Publishing Forum \[Nemzetközi Digitális Kiadói Fórum\]\)](#) által létrehozott három nyílt szabványból tevődik össze ([DAISY, 2015](#)).

Felhasználó-központú tervezés – a rendszerek és az eszközök használhatóvá tételére összpontosító tervezési megközelítés. A magas fokú [használhatóság](#) elérése a cél.

Feliratok – olyan közönség számára lettek kifejlesztve, akik nem értik a párbeszédben használt nyelvet.

Fogyatékossgal élő és/vagy sajátos nevelési igényű tanulók – azon potenciális célcsoport, mely számára hasznos lehet a hozzáférhetőbb [információellátás](#). Ez a megfogalmazás összhangban van az [ENSZ A Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló Egyezménye](#) – UNCRPD (2006) – és az [ICT4IAL projekt partnerekkel](#) megkötött megállapodások terminológiájával.

Formátum – az a mód, ahogyan az információt átalakítják vagy becsomagolják – például szövegszerkesztő programok vagy bemutatók –, illetve a felhasználó rendelkezésére bocsátják, vagy számára bemutatják. A fájlnevek végződése általában jelzik, hogy milyen formátumban vannak elmentve, így például .doc, .docx, .rtf, .xls, .csv, .jpg, .pdf stb. formátumúak lehetnek.

Használhatóság – „egy termék meghatározott felhasználók által meghatározott célok elérése érdekében hatékonyan, eredményesen és elégedettséggel, meghatározott használati környezetben történő használatának a mértéke” ([Nemzetközi Szabványügyi Szervezet, ISO 9241-11:1998\(en\)](#)).

Hozzáférhető információ – olyan formátumokban rendelkezésre bocsájtott információ, mely a tartalmakhoz valamennyi tanuló számára „másokkal azonos alapon” történő hozzáférést tesz lehetővé ([Egyesült Nemzetek Szervezete, 2006, 8. old.](#)).

Hozzáférhetőség – az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezménye 9. cikke a következőképpen határozza meg a hozzáférhetőséget: „(a részes államok) megfelelő intézkedéseket tesznek, hogy másokkal azonos alapon biztosítsák a fogyatékossgal élő személyek számára a fizikai környezethez, a közlekedéshez, az információhoz és kommunikációhoz, beleértve [az információs és kommunikációs technológiákat](#) és rendszereket, valamint más, nyilvánosan hozzáférhető vagy rendelkezésre álló lehetőségekhez és szolgáltatásokhoz való hozzáférést, mind városi, mind vidéki területeken” ([Egyesült Nemzetek Szervezete, 2006, 8. old.](#)) (2).

Információ – általános értelemben véve egy bizonyos témával kapcsolatban közölt üzenetet vagy adatot jelent. Nevezetesen, ezeknek az iránymutatásoknak a célja üzenetek megosztása, mely a tájékoztatást és tudásépítést szolgálja az oktatási környezetben.

Az iránymutatásokban megjelenő különböző információ típusok lehetnek szövegek, képek, hanganyagok vagy videofelvételek.

Információs és kommunikációs technológiák (IKT) – „az információ kezelését és a kommunikáció elősegítését szolgáló technikai eszközök összessége, ideértve a számítógépes és hálózati hardvereket és a szükséges szoftvereket is. Más szóval, az IKT információtechnológiát, távbeszélést, műsorszolgáltatást, illetve valamennyi típusú hang- és képfeldolgozási és átviteli típust magába foglal” (FOLDOC, idézte az [Európai Ügynökség](#)) (2).

Információs társadalom – „társadalom, amelyben az információ előállítása, terjesztése és kezelése a legjelentősebb gazdasági, politikai és kulturális tevékenységgé vált” ... Az információs társadalmat „a tudásalapú társadalom kialakításnak egyik szükséges megelőző lépéseként” tartják számon ([UNESCO/IFAP, 2009, 20–22. old.](#)) (2).

Információszolgáltatók – bármilyen egyén vagy szervezet, mely információt hoz létre és terjeszt.

Képernyőfelolvasó – olyan szoftver, mely szintetikus hang segítségével egy számítógépről, táblagépről vagy egyéb digitális készülékről felolvasás által lehetővé teszi a hozzáférést a bemutatott információhoz. Szövegek felolvasása mellett a képernyőfelolvasó lehetővé teszi továbbá a felhasználó/tanuló számára a tartalomban való böngészést, illetve hangja használatával a

tartalommal való interakciót. Braille-felhasználók számára a képernyőfelovasó Braille-írásos formátumban is elérhetővé teszi az információt.

Képfeliratok – a párbeszédet nem halló közönség számára. A [feliratokkal](#) ellentétben a képfeliratok arról is beszámolnak, hogy éppen ki beszél, és milyen hangok hallatszanak.

Látássérültek/nyomtatott szöveget használni képtelen személyek – olyan személyek, akik „képtelenek elolvasni a nyomtatott könyvek, újságok és folyóiratok betűit – beleértve a diszlexiával, mozgási nehézségekkel vagy időskori makuladegenerációval küzdő személyeket is” ([DAISY, 2015](#)).

Média – csatorna, melyen keresztül információk oszthatók meg. Egy média általában egyszerre többféle típusú információt is tartalmazhat. Példaként megemlíthetők az elektronikus dokumentumok, az online források és az [online tanulási eszközök](#).

Méretezhető – az információ méretének a felhasználó/tanuló vagy a használt eszköz igényei szerint történő változtatásának és nagyításának lehetősége.

Metaadatok – digitális címke, amellyel az információt ellátják. Alkalmas gépi olvasásra, és segíti az információkeresést és -osztályozást, ezáltal javítva annak kereshetőségét.

Nyitott oktatási segédanyagok (OER) – az [Európai Bizottság](#) szerint „jól használhatók, a specifikus tanulási igényekhez igazíthatók és ingyenesen megoszthatók”. Egy másik széles körben elterjedt, a [William és Flora Hewitt Alapítvány](#) által szorgalmazott meghatározás szerint a nyitott oktatási segédanyagok „olyan nyilvános vagy szellemi tulajdonjog alatt közzétett oktatási, tanulási és kutatási források, melyek lehetővé teszik azok mások általi ingyenes használatát és átalakítását”.

Strukturált szöveg – meghatározott olvasási sorrenddel és címsorokkal rendelkező szöveges információ, mely olyan szoftverfunkciókat használ, mint például stílusok alkalmazása vagy [címkézés](#).

Szemantikus – [szó szerinti „jelentés”](#). Az információ szerkezetével kapcsolatban való használata esetén hangsúlyozza annak fontosságát, hogy értelmes szerkezetet adjanak neki.

Támogató technológiák (AT) – „olyan adaptív készülékek, melyek lehetővé teszik a fogyatékosokkal élők számára az összes technikai termékhez és szolgáltatáshoz való hozzáférést. A támogató technológiák egy egész sor [IKT-t](#) magukba foglalnak, kezdve a testre szabott billentyűzetektől a beszédfelismerő szoftvereken át a Braille-írásos számítógép-kijelzőkig és [zárt feliratozó](#) rendszerekig televíziókészülékek számára” (Európai Bizottság, 2011, *Digitális befogadás*) (2).

Technológia – az IKT megnevezésére szintén gyakorta használt kifejezés, noha a szó szoros értelmében véve a „technológia” majdnem bármely típusú eszközt vagy alkalmazott tudást jelenthet. Például a ceruza és a papír, a

palatábla, az iskolai tábla vagy a törölhető írotábla mind írással kapcsolatos technológiák (1).

WCAG – „A Web Content Accessibility Guidelines-t [a webes tartalmak hozzáférhetőségére vonatkozó iránymutatások] a [W3C eljárás](#) keretében dolgozzák ki egyének és szervezetek nemzetközi szintű együttműködésével annak érdekében, hogy létrehozzanak egy egyetlen közös webtartalom-hozzáférési szabványt, amely megfelel az egyének, szervezetek és kormányok igényeinek” ([World Wide Web Consortium – W3C, 2012](#)).

Web 2.0 – „webalkalmazások, melyek elősegítik az interaktív információmegosztást, az interoperabilitást, a felhasználó-központú tervezést és az együttműködést a világhálón. A Web 2.0 oldal szabad teret nyújt felhasználói számára, hogy a közösségi médián keresztül folytatott párbeszéd formájában kommunikáljanak és együttműködjenek egymással mint felhasználó által generált tartalmak alkotói egy virtuális közösségben, szemben azokkal a weboldallal, ahol a felhasználók (fogyasztók) lehetőségei a számukra létrehozott tartalom megtekintésére korlátozódnak. A Web 2.0-ra példa a közösségi oldalak, blogok, wikik, videómegosztó oldalak, hosztolt szolgáltatások, webalkalmazások”. A „Web 2.0” kifejezés Tom O’Reilly-hoz vezethető vissza, és a 2004-es Média Konferencia alkalmával hangzott el (2).

World Wide Web Consortium (W3C) – „egy nemzetközi közösség, ahol a tagszervezetek, a teljes munkaidős személyzet és a közösség együttműködnek a világháló szabványainak kidolgozásán. [...] A W3C küldetése a világhálóban rejlő lehetőségek teljes kiaknázása” ([World Wide Web Consortium – W3C, 2015](#)) (2).

Zárt feliratozás – olyan képfeliratok, melyek esetében beállítható, hogy láthatóak legyenek-e vagy sem, ellentétben az alapértelmezettként látható feliratokkal.